

УДК 793(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-34>

Ольга КВЕЦКО

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID: 0000-0003-3419-4993

Наталія МАРУСИК

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID: 0000-0003-1037-9192

Бібліографічний опис статті: Квецко, О., Марусик, Н. (2024). Сучасний стан та тенденції розвитку хореографічного мистецтва на Прикарпатті. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 252–257, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-34>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАРОДНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ПРИКАРПАТТІ

Мета роботи – дослідження сучасного стану та визначення основних тенденцій розвитку хореографічного мистецтва на Прикарпатті. Розглянуто історичний контекст, що вплинув на формування народного танцю, та проаналізовано ключові напрямки, такі як традиційні українські народні танці, зразки українського танцю Прикарпаття, а також роль фестивалів та конкурсів. Особливо увага приділяється інтеграції традицій та сучасності. Стаття підкреслює важливість збереження культурної спадщини та впровадження інновацій для подальшого розвитку хореографічного мистецтва на Прикарпатті. У статті визначено тенденції розвитку фольклорного танцю та доведено значимість звичаїв та обрядів для розвитку танців Прикарпаття. Визначено основні тенденції розвитку танцювального мистецтва як складової частини вивчення українського танцю в цілому, а також особливості становлення хореографічних традицій. Виявлено історико-етнографічні чинники, які вплинули на формування хореографічної культури Прикарпаття.

Методологія базується на декількох ключових підходах: дослідницький підхід, емпіричний аналіз, компаративний підхід, системний аналіз.

Наукова новизна полягає в комплексному аналізі сучасного стану та тенденцій розвитку хореографічного мистецтва на Прикарпатті. Дослідження зосереджені на унікальних особливостях та традиціях Прикарпаття, що дозволяє виявити специфічні аспекти розвитку хореографічного мистецтва у даному регіоні.

Основні тенденції розвитку хореографічного мистецтва на Прикарпатті включають інтеграцію традиційних і сучасних елементів, активну участь у крос-культурних проектах, нові використання технологій у постановках, а також підтримку молодих талантів через освітні програми та конкурси. Загалом, стаття демонструє, що хореографічне мистецтво на Прикарпатті не тільки зберігає своє історичне коріння, але й динамічно розвивається, адаптуючись до сучасних вимог та тенденцій.

Автори роблять **висновок**, що активна робота танцювальних колективів, хореографів та освітніх установ сприяє збагаченню культурного життя регіону та підвищує його престиж на національному та міжнародному рівнях. У результаті Прикарпаття залишається центром хореографічного мистецтва, поєднуючи глибокі традиції з новаторськими підходом.

Ключові слова: народний танець, Прикарпаття, танцювальні колективи, фольклорний танець, хореографія.

Olga KVETSKO

PhD in Art, Associate Professor at the Department of Performing Arts and Choreography, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57 Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID: 0000-0003-3419-4993

Nataliia MARUSYK

PhD in Art, Associate Professor at the Department of Performing Arts and Choreography, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57 Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID: 0000-0003-1037-9192

To cite this article: Kvetsko, O., Marusyk, N. (2024). Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku narodnogo khoreografichnogo mystetstva na Prykarpatti [The current state and trends in the development of folk choreographic art in Prykarpattia]. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 252–257, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-34>

THE CURRENT STATUS AND DEVELOPMENT TRENDS OF FOLK

The purpose of the work is to study the current state and identify the main trends in the development of choreographic art in Prykarpattia. The historical context that influenced the formation of folk dance was considered, and key trends were analyzed, such as traditional Ukrainian folk dances, samples of the Ukrainian dance of Prykarpattia, as well as the role of festivals and competitions. Special attention is paid to the integration of traditions and modernity. The article emphasizes the importance of preserving cultural heritage and introducing innovations for the further development of choreographic art in Prykarpattia. The article defines trends in the development of folklore dance and proves the importance of customs and rites for the development of Prykarpattia dances. The main trends in the development of dance art as a component of the study of Ukrainian dance as a whole, as well as the peculiarities of the formation of choreographic traditions, are determined. The historical and ethnographic factors that influenced the formation of the choreographic culture of Prykarpattia were identified.

The methodology is based on several key approaches: research approach, empirical analysis, comparative approach, system analysis.

The scientific novelty consists in a comprehensive analysis of the current state and trends in the development of choreographic art in Prykarpattia. Research is focused on the unique features and traditions of the Carpathian region, which allows us to identify specific aspects of the development of choreographic art in this region.

The main trends in the development of choreographic art in Prykarpattia include the integration of traditional and modern elements, active participation in cross-cultural projects, new uses of technology in productions, as well as support of young talents through educational programs and competitions. In general, the article demonstrates that the choreographic art in Prykarpattia not only preserves its historical roots, but also dynamically develops, adapting to modern requirements and trends.

The authors conclude that the active work of dance groups, choreographers and educational institutions contributes to the enrichment of the cultural life of the region and increases its prestige at the national and international levels. As a result, Prykarpattia remains the center of choreographic art, combining deep traditions with an innovative approach.

Key words: folk dance, Prykarpattia, dance groups, folk dance, choreography.

Актуальність проблеми. Хореографічне мистецтво є важливим елементом нематеріальної культурної спадщини Прикарпаття. Традиційні танці, як носії етнічної ідентичності, потребують дослідження, збереження та популяризації в умовах глобалізації. В умовах швидких соціальних і культурних змін народне хореографічне мистецтво на сьогодні затребуване новими викликами. Вивчення цих викликів та пошук шляхів їх подолання є важливим для забезпечення сталого розвитку цієї галузі.

Хореографічне мистецтво відіграє важливу роль у вихованні молоді, сприяючи формуванню національної самосвідомості та естетичних смаків. Дослідження методів та підходів до викладання хореографії є актуальним для закладів мистецької освіти.

Хореографічні колективи та фестивалі мають значний вплив на розвиток культурного

туризму, що сприяє економічному розвитку регіону. Аналіз сучасних тенденцій та визначення перспективних напрямів можуть допомогти у підвищенні ефективності культурних заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз дослідження даної проблематики дозволяє виділити такі основні напрямки роботи:

– *Історико-етнографічна* – зосереджується на вивченні історичних та етнографічних аспектів хореографічного мистецтва. Дослідження в цій галузі розкривають витоки традиційних танців, їхню еволюцію та культурне значення в різних етнографічних групах Прикарпаття. Такий підхід дозволяє не лише зберігати культурну спадщину, але й інтегрувати її елементи в сучасні хореографічні практики.

Так відомий історик В. Грабовецький опублікував кількатомне видання під назвою «Літо-

пис Прикарпатського краю». Ця монографія, створена на основі великої кількості архівних першоджерел, які дослідник виявляв та опрацював протягом півстоліття, є результатом його тривалої праці. (Грабовецький, 2003).

Як підкреслює М. Паньків, етнографічна група являє собою локально-територіальну частину етносу, яка відрізняється унікальними рисами традиційної, матеріальної та духовної культури, зокрема танцю (Паньків, 2008).

– *Теоретично-практична* – розвідки фольклористів та балетмейстерів. Ці питання детально розглядаються у працях Р. Гарасимчука, Д. Демків, О. Квецко, Н. Марусик, Б. Стаська, О. Заставного, що допомагає сформулювати системний підхід до даного дослідження.

Роман Гарасимчук один із перших в українській етнографії, хто звернув увагу на наукову продуктивність картографічної методики в народознавчих дослідженнях і класифікації музичних матеріалів. Він виявив, що використання картографічних методів дозволяє більш точно визначати географічне поширення музичних явищ та аналізувати їхні особливості в різних регіонах (Гарасимчук, 2008).

У своїй праці «Ярослав Чуперчук. Феномен гуцульської хореографії» Дана Демків досліджує особистість відомого балетмейстера Прикарпаття, який вніс великий вклад в розвиток народно-сценічного танцю на Прикарпатті (Демків, 2001).

Дослідницькі праці Ольги Квецко зосереджені на розвитку хореографічної культури бойків на Прикарпатті кінця ХХ – початку ХХІ століть, які на сьогодні є єдиними польовими роботами з вивчення танцювального мистецтва бойківського танцю (Квецко, 2017; Квецко, 2020).

Богдан Стасько та Наталія Марусик досліджує формування науково-методичної бази гуцульської хореології Романом Гарасимчуком, а також їхнього культурного значення і збереження в сучасному контексті (Стасько, Марусик, 2010).

Олександром Заставним комплексно проаналізовано інформацію щодо інтерпретацій вокально-хореографічної композиції «Космачанка». Це дозволило глибше зрозуміти культурне значення «Космачанки» та її роль у формуванні і розвитку гуцульських танцювальних

традицій, а також сприяло збереженню та популяризації гуцульської хореографії в сучасному контексті (Заставний, 2023).

Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності досліджує О. Плахотнюк (Плахотнюк, 2021).

Мета дослідження. Вивчення впливу історичних подій та культурних традицій на формування сучасного хореографічного мистецтва Прикарпаття, доведення впливу звичаїв та обрядів на розвиток фольклорного танцю та загальної хореографічної культури Прикарпаття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне виконання народного танцю на Прикарпатті є джерелом безмежної натхненності для відродження фольклору та створення нових танцювальних композицій, використовуючи традиційні елементи.

Розвиток хореографічного мистецтва на Прикарпатті має велике значення для формування культури місцевих поселень. Побут та звичаї різних етнографічних груп, таких як бойки, лемки, гуцули, опілляни та покутяни, відображаються у їхніх національних танцях.

Прикарпаття, завдяки своїй багатій історії та етнічному різноманіттю, завжди було центром розвитку народних танців. Традиційні гуцульські, бойківські та лемківські танці відображають унікальні особливості регіону, його культуру та звичаї. Історичні події, такі як вплив Австро-Угорської імперії, польська та радянська окупації, залишили свій слід на хореографічному мистецтві, які незалежно від різних подій до сьогодні зберегли свої звичаї та традиції.

Лексика народного танцю вражає своєю простотою та значущістю кожного руху. Кожна етнічна група має власний комплекс рухів і специфічний стиль виконання. Наприклад, до бойківських танців відносяться «Бойківчанка», «Вишківський веселий» та «Долинський дрібонький», до гуцульських – «Гуцулка», «Аркан» та «Коломийка», до лемківських – «Колечко», «Обертана» та «Трясунець», до опільських – «Опільська полька», «Весілля на Опіллі».

У кожному районі області діють хореографічні колективи, які зберігають і передають традиції своєї місцевості через танець. Багато з них поєднують елементи різних стилів хореографії, відтворюючи сучасний спектр культурних впливів.

Сучасне суспільство потребує нових підходів до розвитку хореографії, проте важливо залишатися вірними національним традиціям і вивчати їхню історію.

Прикарпатський край славиться своїм унікальним хореографічним мистецтвом. Кожна етнографічна група і кожен район мають власні традиції та мистецькі досягнення.

Хореографічна лексика танців Прикарпаття, на нашу думку, відрізняється особливою манерою виконання, яскравим етнічним колоритом, специфічними рухами та унікальним стилем демонстрації танцювальних елементів, які виражаються в положенні корпусу, рук і голови. Основною особливістю танцювальної лексики Прикарпаття є її оригінальність і природність.

Національний академічний гуцульський ансамбль пісні і танцю «Гуцулія» (генеральний директор Василь Шеремета) – це професійний колектив на Прикарпатті, репертуар якого не лише зберігає традиції, а й активно сприяє їх популяризації та розвитку серед молоді. Його виступи відкривають перед глядачами унікальний світ гуцульського фольклору, сприяючи підвищенню інтересу до національного мистецтва та культури. Колектив залишається важливим символом культурного розвитку Прикарпаття, продовжуючи надихати та захоплювати своїми виступами та втіленням у життя гуцульського мистецтва.

Прикарпатський край славиться своїм унікальним хореографічним мистецтвом, яке відображає багатство традицій кожної етнографічної групи та району. Кожен край має свої особливості і мистецькі досягнення, які зберігають і передають поколінням через танцювальні композиції.

Великий внесок у розвиток хореографічного мистецтва Прикарпаття зробили видатні дослідники і балетмейстери, серед яких Василь Авраменко, Ярослав Чуперчук, Володимир Петрик, Георгій Железняк, Алла Зіборовська. Вони збирали та відроджували у своїх танцювальних композиціях «безцінне багатство» фольклору, такі як «Гуцулка», «Аркан», «Півторак», «Бойківчанка», «Коломийка», «Вишівський веселий», «Долинський дрібонький» та інші.

Сьогодні відновленням фольклорних танців на Прикарпатті займаються такі видатні особистості, як Ольга Квецко, Мирослава Воротняк, Олександр Заставний, Володимир Петрик,

Маріанна Кучмей а також родина Ванджураків з села Віпче Верховинського району Івано-Франківської області.

Кожен танцювальний колектив Івано-Франківської області у своєму репертуарі має унікальні танцювальні композиції, які відображають характеристику конкретного району, його культурні особливості та традиції. Це спадщина, яка не лише зберігається, а й постійно відроджується завдяки зусиллям видатних майстрів та талановитих артистів, що продовжують популяризувати та розвивати унікальність прикарпатського хореографічного мистецтва.

Активна участь у міжнародних проектах та фестивалях дозволяє хореографам Прикарпаття обмінюватися досвідом з колегами з інших країн, вивчати нові техніки та стилі. Такі проекти сприяють збагаченню місцевого хореографічного мистецтва та підвищенню його престижу на міжнародній арені. В Івано-Франківській області щороку проводяться фестивалі народного танцю, які популяризують українське хореографічне мистецтво серед дітей та молоді. Одним із відомих фестивалів є «Арканове коло», який спрямований на збереження нематеріальної культурної спадщини. А саме спільне виконання усіх учасників колективів танцю «Аркан». Таке видовищне дійство щорічно збирає до 500 учасників і більше. Цей фестиваль є важливою подією для збереження та популяризації гуцульської культури серед молодого покоління та широкої громадськості, в якому беруть участь всі колективи народного танцю Івано-Франківської області.

Фестиваль «Карпатський простір», що проходить у місті Івано-Франківськ, це культурно-мистецька подія, присвячена популяризації та відзначенню культурної спадщини Карпатського регіону. На фестивалі зазвичай представляються різноманітні аспекти культури, мистецтва, народної творчості та традицій Карпат.

У програмі фестивалю можуть бути виставки народного мистецтва, виступи народних колективів, концерти етнічної музики, майстер-класи з виготовлення народних ремесел, дегустації страв карпатської кухні тощо. Ця подія сприяє збереженню та популяризації унікальної культурної спадщини Карпат та сприяє обміну культурними цінностями між різними етнічними групами, що населяють цей регіон.

Освіта відіграє ключову роль у розвитку хореографічного мистецтва. У Прикарпатті діють численні хореографічні школи та студії, де молоді таланти можуть отримувати професійні знання та навички. Важливим аспектом є проведення майстер-класів, семінарів та тренінгів, які дозволяють викладачам та учням підвищувати свій професійний рівень.

Одним із основних закладів вищої освіти, де вивчають хореографічне мистецтво в Івано-Франківській області є Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, де студенти мають змогу навчатись на спеціальності 024 «Хореографія». Особливістю освітньої програми «Хореографія» є те, що вона розроблена з урахуванням сучасних потреб на ринку праці у сфері хореографічного мистецтва України, зокрема на Прикарпатті, досвіду підготовки фахівців вітчизняними ЗВО.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сьогоднішнє хореографічне мистецтво Прикарпаття знаходиться на стадії активного пошуку та дослідження. Хореографічне мис-

тецтво в Івано-Франківській області є не лише важливим аспектом культурного життя регіону, а й значущим чинником його ідентичності та спадщини. Відтворення традиційних фольклорних танців і мистецьких постановок не лише зберігає культурні цінності, але й сприяє їхньому новому осмисленню та інтерпретації в контексті сучасного мистецтва.

Сучасні майстри, які активно працюють над відновленням і використанням фольклорних елементів у своїх творчих проектах, демонструють неабияку талановитість і вміння перетворювати стародавні танцювальні мотиви в сучасні виразні форми.

Таким чином, усі зазначені напрями роботи в рамках цього дослідження дозволяють визначити основні чинники, які зосереджуються на принципах хореографічної освіти. Вони сприяють формуванню комплексного підходу до навчання та виховання молодого покоління у сфері танцювального мистецтва, забезпечуючи розвиток як технічних, так і творчих здібностей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 1: Гуцульські танці / Ін-т народознавства НАН України. Львів, 2008. 608 с.
2. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Кн. 2: Бойківські і лемківські танці / Ін-т народознавства НАН України. Львів, 2008. 318 с.
3. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2003. Т. 2. 344 с.
4. Демків Д. Ярослав Чуперчук. Феномен гуцульської хореографії. Коломия : Вік, 2001. 168 с.
5. Заставний О. Танець «Космачанка»: витоки та інтерпретації балетмейстерів ХХ століття. *Танцювальні студії*: Київський національний університет культури і мистецтв. 2023. Том. 6. Вип. 2. С. 134–144.
6. Квецко О. Я. Автентичний танець як основне джерело створення хореографічної постановки. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. педаг. ун-ту ім. Івана Франка. 2020. № 35
7. Квецко О. Я. Історична спадкоємність у збереженні фольклорного танцю етнографічних груп Прикарпаття. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: мистецтвознавство*. Тернопіль, 2017. № 2. С. 44–51.
8. Стасько Б., Марусик Н. Роман Гарасимчук та його автентичні «Танці Гуцульські» : навч. посіб. Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2010. 284 с.
9. Паньків М. Етнографічний територіальний поділ Івано-Франківщини: перехідні зони. *Етнос і культура: часопис Прикарпатського університету*. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2008. № 4–5. 191 с.
10. Плахотнюк О. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [ред.-упоряд. М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобицьк : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. Том 5. С. 4–8.

REFERENCES:

1. Herasymchuk, R. (2008). *Narodni tantsi ukrainskykh Karpat*. Knyha 1. Hutsulski tantsi [Folk dances of the Ukrainian Carpathians. Book 1. Hutsul dances]. Lviv: Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Instytut narodoznavstva. Lviv: National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of Ethnology. 608 p. [in Ukrainian].

2. Herasymchuk, R. (2008). Narodni tantsi ukrainskykh Karpat. Knyha 2. Boikivski i lemktivski tantsi [Folk dances of the Ukrainian Carpathians. Book 2. Boiky and Lemky dances] Lviv: Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Instytut narodoznavstva. Lviv : National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of Ethnology. 318 p. [in Ukrainian].
3. Hrabovetskyi, V. (2003). Iliustrovana istoriia Prykarpattia [Illustrated history of Prykarpattia]. Ivano-Frankivsk : Nova Zoria. T. 2. 344 p. [in Ukrainian].
4. Demkiv, D. (2001). Yaroslav Chuperchuk: fenomen hutsulskoi khoreohrafii: Narys, Spohady, Fotomaterialy [Yaroslav Chuperchuk: the phenomenon of Hutsul choreography: Essay, Memories, Photo materials]. Kolomyia : Vik. 168 p. [in Ukrainian].
5. Zastavnyi, O. (2023). Tanets “Kosmachanka”: vytoky ta interpretatsii baletmeisteriv XX stolittia [Dance “Kosmachanka”: origins and interpretations of ballet masters of the 20th century]. Tantsiuvalni studii: Kyivskiy natsionalnyi universytet kultury i mystetstv. Tom. 6. Vyp. 2. Pp. 134–144. [in Ukrainian].
6. Kvetko, O. Ya. (2020). Avtentychnyi tanets yak osnovne dzherelo stvorennia khoreorafichnoi postanovky [Authentic dance as the main source of creating a choreographic performance.]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuz. zb. nauk. pr. molodykh vchenykh Drohobyskoho derzh. pedah. un-tu im. Ivana Franka. № 35. [in Ukrainian].
7. Kvetko, O. Ya. (2017). Istorychna spadkoemnist u zberezheni folklornoho tantsiu etnografichnykh hrup Prykarpattia [Historical continuity in the preservation of the folk dance of the ethnographic groups of the Carpathian region]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. Hnatiuka. Seria: mystetstvoznavstvo. Ternopil, № 2. Pp. 44–51. [in Ukrainian].
8. Stasko, B., Marusyk, N. (2010). Roman Harasymchuk ta yoho avtentychni “Tantsi hutsulski” [Roman Harasymchuk and his authentic “Hutsul dances”]. Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 284 p. [in Ukrainian].
9. Pankiv, M. (2008). Etnografichniy terytorialnyi podil Ivano-Frankivshchyny: perekhidni zony. Etnos i kultura: chasopys Prykarpatskoho universytetu [Ethnographic territorial division of Ivano-Frankivsk region: transition zones. Ethnicity and culture: the journal of the Carpathian University.]. Ivano-Frankivsk : VDV TsIT, № 4–5. 191 p. [in Ukrainian].
10. Plakhotniuk, O. (2021). Etnosvitohliad folklornoho tantsiu v mystetskomu prostori suchasnosti [Ethnoview of folk dance in the artistic space of modernity]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho der-zhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka / [red.-uporiad. M. Pantiuk, A. Dushnyi, I. Zymomia]. Drohobych : Vydavnychi dim «Helvetyka», 2021. Vyp. 35. Tom 5. Pp. 4–8. [in Ukrainian].